

Analysis of the capabilities of the leading villages in employment generation: A case study of villages of Sistan region

Meisam Bandani ¹, Sirous Ghanbari ² , Javad Bazrafshan ³

1. Department of Geography, Faculty of Geography and Environmental planning, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran
Email: bandanimeisam@pgs.usb.ac.ir

2. (Corresponding Author) Department of Geography, Faculty of Geography and Environmental planning, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran

Email: ghanbari@gep.usb.ac.ir

3. Department of Geography, Faculty of Geography and Environmental planning, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran

Email: bazrafshan@gep.usb.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:

Research Paper

Article History:

Received:

25 May 2024

Received in revised form:

4 August 2024

Accepted:

15 September 2024

Available online:

6 December 2024

Keywords:

The leading village,
Employment,
Sistan region.

ABSTRACT

It is one of the ways to promote the possibility of employment. Paying attention to the environmental and human talents and capabilities of the village is a planning necessity. Especially the villages that are leading and ahead of other villages both potentially and actually. The purpose of this research is to analyze the capabilities of the leading villages in employment generation. In this regard, data collection has been done in two ways, library and field. The statistical population of this research is 26 villages of Purahari in Sistan region, and the information of the villages was conducted in the form of field observations and interviews with the villagers and members of the Islamic Council of the village. The results prove that the leading villages of Sistan region have high capabilities for creating employment in terms of environmental and human characteristics, which can be a model for other villages. The findings show that Khamar village with the most car-related job activities, Machine village of the region, Loutak village with the most market service activities, village market and Amirnezam village of village carpet of Sistan were recognized. Also, Qalle - No village is a special tourism village and Milk village is a market and border village of the region. In the leading villages in employment, there are nearly 60 types of job activities, some of which did not exist in the villages before, which is a sign of great diversity in these villages. These features and capabilities can open the way for the growth and progress of other villages in the region.

Citation: Bandani, M., Ghanbari, S., & Bazrafshan, J. (2024). Analysis of the capabilities of the leading villages in employment generation: A case study of villages of Sistan region. *Journal of Rural Research*, 15 (4), 101-115.
<http://doi.org/10.22059/jrur.2024.370721.1903>

© The Author (s)

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Publisher: University of Tehran Press

Extended abstract

Introduction

It is one of the ways to promote the possibility of employment. Paying attention to the village's environmental and human talents and capabilities is a planning necessity. Especially the villages that are leading and ahead of other villages both potentially and actually. Employment is considered one of the basic components of rural and agricultural development. Peace of mind and provision of physical and mental well-being are realized in the shade of obtaining a suitable job and professional terms of employment; some villages are leaders in creating employment for their residents. Measuring the capabilities of these villages is an inevitable necessity to achieve the rule of law governing their success and job creation. Due to the newness of the subject under study and the lack of criteria and indicators to identify the leading villages, an extensive library and document surveys were conducted, and through several stages, 26 leading villages were identified in the Sistan region. In this regard, the present research aims to analyze the capabilities of the leading villages of Sistan region in creating employment. According to the mentioned cases, this research tries to answer the following question in the research process:

- What are the geographical capabilities of the leading villages in employment generation in Sistan region?

Methodology

The type of research in this research is applied, and the research method is descriptive-analytical. According to the research subject, the technique of collecting statistics and information required is library-documentary and field. In the library method, reading books, reviewing articles and theses, and analyzing data published by statistical yearbooks and the general population and housing census results were used. In the field method, data collection has been done by relying on the methods of being in the area, observing and interviewing villagers and local experts. The indicators examined in this article include the analysis of natural and human capabilities and, most importantly, the introduction of the job

capabilities of the advanced villages of the Sistan region. It is important to note that the job opportunities discussed in the mentioned villages are created and managed by residents. Therefore, this research has not included positions such as civil servants and government roles. A table was used to get a more detailed analysis of the available capabilities of the studied villages.

Results and discussion

The analysis of the settlement of villages shows that all the rural areas of Sistan region are located in plains. Sistan region has a hot and dry desert climate. According to the 30-year meteorological statistics of Zabol, there are more than 300 dry days per year on average in this region. According to the Gosen method, its climate is desert; based on the Kopen method, it is dry and very hot with a dry summer. Sistan region has challenges such as drought and sandstorms. In this period of drought, digging wells have played a special role in the rural economy in recent years. Field research shows that the leading villages in employment have also used the well drilling technique to reduce the risk to water resources. In terms of population, the leading villages have a good situation. Among the studied villages, the villages of Mohammad Shahkaram, Sefid Abe, and Amir Nezam have the largest rural population compared to other villages. Also, the villages of Shandol, Loutak, and Khamar have the lowest rural populations compared to other villages. In terms of the employment situation in different economic sectors, in the leading villages in employment, the service job is more popular, and with an allocation of about 46.6%, it ranks first among the three desired job positions in the studied villages. Field studies and research findings indicate that there are nearly 60 types of job activities in the leading villages in terms of employment, which shows the great diversity in these villages.

Conclusion

The Sistan region's villages suffer from major challenges such as drought, water scarcity, economic stagnation, sand storms, rural migration, village evacuation, unemployment, and unfavorable job

situation. Economists state that the provision of full employment along with continuous economic growth, stabilization of the price level, and balancing of payments are the four economic goals. However, they consider full employment to be the most important. It is worth mentioning that employment is the basic pillar of growth and progress; at the same time, it also brings comfort and well-being to society. Spinoza believes that work is the deepest and most stable form of social life in human life, without which neither production, expansion, nor the increase of means and necessities of life can be imagined. In this regard, one of the ways to get employment is to give importance to the abilities, talents, and capabilities of people and villagers. The current research aimed to identify the capabilities of the leading villages in employment so that they can be put on the agenda of other villages to create employment. The research findings show the special capabilities of the progressive villages of Sistan region. Amirnezam village was known as the village carpet of Sistan, Khamar village as the machine village of Sistan, and Loutak village as the village market of Sistan. Qalle- No village was a special tourism village, and Milk village was the region's market and border village. Also, the findings showed the diversity of job activities in progressive villages and activities that did not exist in the villages before. These features and capabilities can open the way for the growth and progress of other regional villages. In this regard, the following suggestions are made:

- Leading villages can become the model of other villages in Sistan region so that they can follow the path of progress.
- Departments related to employment can emphasize the success factors of progressive villages so that these villages can progress faster.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the

manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تحلیل توانمندی‌های روستاهای پیشرو در اشتغال زایی مطالعه موردی: روستاهای منطقه سیستان

میثم بندانی^۱، سیروس قنبری^۲، جواد بذرافشان^۳

۱- گروه آموزشی جغرافیا، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. رایانامه: bandanimeisam@pgs.usb.ac.ir

۲- نویسنده مسئول، گروه آموزشی جغرافیا، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. رایانامه: ghanbari@gep.usb.ac.ir

۳- گروه آموزشی جغرافیا، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. رایانامه: bazrafshan@gep.usb.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۳/۰۵

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۰۵/۱۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۶/۲۵

تاریخ چاپ:

۱۴۰۳/۱۰/۰۶

واژگان کلیدی:

روستای پیشرو،

اشتغال،

منطقه سیستان.

یکی از راه‌های به منصفه ظهور رسانیدن توانمندی اشتغال است. توجه به استعدادها و توانمندی‌های محیطی و انسانی روستا یک ضرورت برنامه‌ریزی می‌باشد. بالأخص روستاهایی که پیشرو و جلوتر از دیگر روستاها به صورت بالقوه و بالفعل می‌باشند. هدف از پژوهش حاضر تحلیل توانمندی‌های روستاهای پیشرو در اشتغال زایی است. ماهیت این پژوهش از حیث هدف، کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی - تحلیلی می‌باشد. در این راستا جمع‌آوری اطلاعات به دو صورت کتابخانه‌ای و میدانی صورت گرفته است. جامعه آماری این تحقیق ۲۶ روستای پیشروی منطقه سیستان می‌باشد که اطلاعات روستاها به صورت مشاهده میدانی و مصاحبه با دهیاران و اعضای شورای اسلامی روستا انجام شده است. نتایج گواه از آن است که روستاهای پیشرو منطقه سیستان به لحاظ ویژگی‌های محیطی و انسانی دارای قابلیت‌های بالایی جهت ایجاد اشتغال بوده که می‌تواند الگوی دیگر روستاها باشند. یافته‌ها نشان می‌دهد روستای خمر با بیشترین فعالیت‌های شغلی در ارتباط با ماشین، روستا ماشین منطقه، روستای لوتک با بیشترین فعالیت‌های خدماتی بازار، روستا بازار و روستای امیرنظام روستای فرش سیستان شناخته شدند. همچنین روستای قلعه‌نو به عنوان روستای ویژه توریسم و روستای میلک به عنوان روستای بازارچه و مرزی منطقه می‌باشند. در روستاهای پیشرو در اشتغال نزدیک به ۶۰ نوع فعالیت شغلی، که برخی فعالیت‌ها قبلاً در روستاها وجود نداشتند، که خود نشان از تنوع فراوان در این روستاها است. این ویژگی‌ها و توانمندی‌ها می‌تواند راهگشای رشد و پیشرفت سایر روستاهای منطقه باشد.

استناد: بندانی، میثم؛ قنبری، سیروس و بذرافشان، جواد. (۱۴۰۳). تحلیل توانمندی‌های روستاهای پیشرو در اشتغال زایی مطالعه موردی: روستاهای منطقه سیستان. *مجله پژوهش‌های روستایی*، ۱۵ (۴)، ۱۱۵-۱۰۱.

<http://doi.org/10.22059/jrur.2024.370721.1903>

مقدمه

توانمندسازی به معنای کسب قدرت یا واگذاری انجام کاری معین به منظور هدفی مشخص است. این به معنی ارتقای توانایی و توانا ساختن آنان برای انجام، عمل و اقدام است. در جامعه روستایی، توانمندی اقتصادی، اجتماعی و روانی بیش از دیگر ابعاد مورد توجه قرار دارد. عوامل مختلفی در فرایند توانمندسازی دخالت دارند که در میان متغیرهای زمینه‌ای، عواملی مانند اشتغال، درآمد، تحصیلات، جنسیت و سن بیشترین تأثیر را بر توانمندی افراد دارند (اکبرپور، ۱۳۹۵: ۵۴). یکی از راه‌های به‌منصه ظهور رسانیدن توانمندی اشتغال است. اصولاً اشتغال افرادی که به سن کار می‌رسند یک الزام سیاسی - اجتماعی است، زیرا اشتغال فرد خود به‌نوعی معرف مجوز زندگی مستقل می‌باشد. در این راستا اقتصاددانان تأمین اشتغال کامل در کنار رشد مداوم اقتصادی، تثبیت سطح قیمت‌ها و موازنه تراز پرداخت‌ها را اهداف چهارگانه اقتصادی بیان می‌کنند، اما به‌اتفاق اشتغال کامل را مهم‌ترین آن‌ها می‌دانند. عدم توجه به اشتغال، به‌ویژه در جوامع در حال توسعه، دوره گذار و رسیدن به شکوفایی در آن جوامع را به یک دوره فرسایشی بدل می‌نماید و دامنه فقر را در جامعه گسترش می‌دهد، از طرف دیگر، ایجاد فضای کسب‌وکار عمومی و اشتغال در بخش‌های مختلف صنعت، تجارت و خدمات، شرایط را برای تحقق توسعه پایدار فراهم می‌آورد (تقدیسی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۵۸). اشتغال، ستون اقتصاد محسوب می‌شود و ارتباط بنیادین با توسعه اقتصادی و اجتماعی دارد. اشتغال روستایی نیز به‌طور متناسب با توسعه روستایی در انواع روستاها (ساحلی، کوهستانی، کوهپایه‌ای) پیوند دارد. اشتغال به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی در توسعه روستایی و کشاورزی به‌شمار می‌رود. آسایش خاطر و تأمین رفاه جسمی و روانی در سایه دستیابی به شغل و حرفه مناسب تحقق می‌یابد (عاقلی، ۱۴۰۰: ۸۱). منطقه سیستان با ۷۹۶ روستا، علاوه بر اینکه بر پایه جمعیت روستایی استوار می‌باشد، به دلیل قرار گرفتن در همسایگی کشورهای افغانستان و پاکستان از لحاظ سیاسی و ژئوپلیتیکی دارای اهمیت خاصی می‌باشد، به‌طوری که خالی از سکنه شدن روستاهای آن و تغییرات جمعیتی ممکن است حیات سیاسی این منطقه را با چالش روبرو کند. روستاهای سیستان در طی دوره‌های متمادی نقش مهاجر فرستی داشته‌اند، به‌طوری که سالانه تعداد زیادی از روستاها خالی از سکنه و روستائیان راه مهاجرت را در پیش می‌گیرند. آمارهای منتج شده از سرشماری‌ها بازگو کننده این است که تعداد روستاها از ۱۰۸۳ در سال ۱۳۶۵ به ۷۹۶ روستا در سال ۱۳۹۵ کاهش یافته و ۲۸۷ روستا خالی از سکنه شده است (مرکز آمار ایران، ۹۵-۱۳۶۵). نتایج حاصل از محاسبات جمعیتی گویای این است که نرخ رشد جمعیت مناطق روستایی سیستان در طی سرشماری‌های ۶۵-۱۳۵۵، ۷۵-۱۳۶۵ و ۸۵-۱۳۷۵ به ترتیب از ۲/۹ درصد به ۱/۵ درصد و ۰/۵ درصد کاهش یافته است، اما محاسبات سرشماری سال ۱۳۹۵ نتایج چشم‌گیری را نشان می‌دهد، به‌طوری که نرخ رشد روستایی با عدد ۰/۵۴- درصد چهره منفی به خود گرفته است. عامل اصلی کاهش نرخ رشد جمعیت روستایی و خالی از سکنه شدن روستاها، مهاجرت‌های گسترده اخیر روستایی می‌باشد. شواهد نشان می‌دهد استمرار مهاجرت‌های روستایی آینده نامطلوبی را برای منطقه سیستان رقم خواهد زد و حیات سکونتگاه‌های روستایی با چالش مواجه خواهد شد. این اثرات منتج شده از عدم اشتغال پایدار روستائیان منطقه سیستان می‌باشد. با توجه به این وضعیت نامساعد شغلی در منطقه، روستاهایی هستند که پیشرو در ایجاد اشتغال برای ساکنان خود می‌باشند. که سنجش توانمندی این روستاها برای دستیابی به قانون‌مندی حاکم بر موفقیت آن‌ها و رسیدن به اشتغال‌زایی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. در این راستا هدف تحقیق حاضر تحلیل توانمندی‌های روستاهای پیشرو منطقه سیستان در اشتغال‌زایی می‌باشد. با توجه به موارد ذکر شده این تحقیق در فرآیند پژوهش درصدد پاسخ‌گویی به سؤال ذیل می‌باشد:

- توانمندی‌های جغرافیایی روستاهای پیشرو در اشتغال‌زایی در ناحیه سیستان چیست؟

مبانی نظری

امروزه اشتغال نه تنها امتیازی پر منزلت به حساب می‌آید بلکه ضرورتی برای بقاست و به‌عنوان یکی از وجوه حقوق بشر شناخته و در تمام مباحث اقتصادی یک بحث کلیدی و استراتژیک است. زیرا تأمین یا عدم تأمین اشتغال نیروی انسانی می‌تواند اثرات مثبت و منفی در چگونگی دستیابی به توسعه هر کشور داشته باشد. بهبود در فرصت‌های اشتغال روستایی چه در مزرعه و چه در خارج از مزرعه برای احیای روستاها ضروری است (سواری و همکاران، ۱۳۹۹: ۴۳). ۷۰ درصد از فقرای جهان روستایی هستند جایی که زندگی تنها به فعالیت‌های کشاورزی بستگی دارد. بنابراین اجرای استراتژی‌های کاهش فقر از طریق افزایش فرصت‌های اشتغال مولد در مناطق روستایی ضروری بوده و یک چالش توسعه‌ای عمده است. باور و اعتقاد به اینکه اشتغال در مبارزه با فقر و محرومیت اجتماعی امری ضروری و مؤثر می‌باشد را می‌توان در اسناد بین‌المللی و تحقیقات مختلف مشاهده کرد. به‌عنوان مثال کمیسیون اروپا تأکید می‌کند که اشتغال بهترین ضامن رفع فقر و محرومیت در جوامع روستایی است. همچنین اشتغال و داشتن شغل مناسب، سودمندی، شخصیت‌سازی، اجتماعی شدن، استقلال شخصی، مسئولیت‌پذیری، تعهد و جهت‌دهی به مسیر آینده را برای فرد به دنبال دارد. بنابراین می‌توان چنین عنوان کرد که دسترسی و دستیابی افراد به شغل مناسب، برای جوامع شهری و روستایی از الزامات دستیابی به توسعه می‌باشد (محمودی چناری و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۲۲). از راه‌های رسیدن به اشتغال، اهمیت دادن به توانایی‌ها، استعدادها و توانمندی افراد و روستاییان می‌باشد. در این راستا نظریه‌پردازان فراوانی راه کشف توانمندی را توانمندسازی می‌دانند. توانمندسازی به معنای کسب قدرت یا واگذاری و محول کردن انجام کاری خاص به منظور هدف مشخص است. این مفهوم دارای دو محتوای قدرت و نمایندگی انجام کاری است. بر این مبنا توانمندسازی عبارت است از دسترسی به ابزارها و امکاناتی که با استفاده از آن‌ها، افراد بتوانند سرنوشت خود را تعیین کنند و به‌پیش ببرند. تعاریف و تفسیرهای متفاوتی از توانمندسازی ارائه شده است که بسیاری از آن‌ها با یکدیگر مشابه‌اند. توانمندسازی چیزی نیست که اعطا شود بلکه فرایندی است که از شرایط موجود به‌وسیله افراد آگاه در یک جامعه نشأت می‌گیرد. روزماری معتقد است توانمندسازی از طریق کاهش فقر، توزیع قدرت و ثروت، ارتقای اطلاعات اقتصادی، اشتغال‌زایی با توسعه روستایی ارتباط دارد. از دیدگاه نارایان توانمندی رهیافتی است که فقرا را در مرکز توسعه قرار می‌دهد. در این رویکرد مردم فقیر بیش از آنکه برای توسعه مشکل باشند، به‌عنوان منابع توسعه قلمداد می‌شوند. برای بررسی توانمندی جوامع روستایی تا زمانی که درک عمیقی از واقعیت‌های زندگی افراد آن‌گونه که آن‌ها زندگی را تجربه و لمس می‌کنند، وجود نداشته باشد، برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران نمی‌توانند ابزارها، شیوه‌ها و فرصت‌های لازم برای توانمند ساختن جامعه را در اختیار آنان قرار دهند. در واقع، این خود مردم هستند که با ابزارها و فرصت‌هایی که در اختیارشان گذاشته می‌شود، خویش را توانمند می‌سازند (اعظمی و خیاطی، ۱۳۹۳: ۴۶). هیچ جامعه یا روستایی وجود ندارد که دارای توانمندی یا استعداد نباشد در این راستا شناخت این توانمندی‌ها می‌تواند راهنمایی خوبی جهت برنامه‌ریزان باشد. در واقع این امر باعث کشف جوامع، روستاها یا افراد با توانمندی بالا نسبت به دیگران می‌شود که نگارندگان نام پیشرو را برای آن‌ها برگزیده‌اند.

شخصیت یا روستای پیشرو مبتنی بر مشخص‌هایی نظیر ابتکار گرایی، شناسایی ایده‌های نوین برای بهبود فرایندهای کاری و شرایط، روزآمد کردن مهارت‌ها و توانایی‌های اکتسابی و تلاش برای فهم دنیای اطراف است. شخصیت پیشرو با رضایت از کار و شغل، انگیزش برای آموزش و رشد و موفقیت حرفه‌ای به دنبال موفقیت بیشتر می‌باشد. تاکنون در هیچ متنی این نظریه را که پیشرو بودن چطور می‌تواند باعث تحول شود بیان نشده و ابعاد آن را مشخص نموده است. برخی ابعاد روستاهای پیشرو: - پیشرو بودن شامل افراد؛ روستا؛ شهر؛ اشتغال؛ کسب‌وکار؛ توسعه و پیشرفت؛ امکانات؛ فعالیت‌های

اقتصادی؛ کشاورزی؛ صنعت؛ خدمات؛ گردشگری و غیره و هر عامل یا عواملی که قابلیت مقایسه و سنجش را داشته باشد می‌شود. - در مقام مقایسه پیشرو بودن یک فرد یا روستا در یک منطقه، می‌تواند به دلیل قرابت شناختی و معرفتی باعث تحرک و جوشش افراد و روستاهای اطراف شود. - شایان ذکر است در برخی مناطق تفاوت طبقاتی چندانی بین افراد و روستاها وجود ندارد و این امر باعث می‌شود حس نزدیکی و توان رسیدن و پیشرو شدن را برای همه به وجود بیاورد. در این قسمت مطالعات و نظریاتی بیان گردیده که بیشترین قرابت معنایی را با پژوهش حاضر دارند، عاقلی (۱۴۰۰)، تحلیلی بر روند اشتغال در مناطق روستایی ایران پرداخته و بیان می‌کند طبق داده‌های آماری در دوره ۱۳۹۸-۱۳۶۸ مرکز آمار ایران و بانک مرکزی، نرخ اشتغال در بخش کشاورزی به‌طور متوسط حول و حوش ۵۱ درصد پایدار مانده است و این بخش همچنان برتری خود را در زمینه اشتغال روستایی حفظ کرده است. ژانگ^۱ و همکاران (۲۰۲۱) به بررسی خوداشتغالی نیروی کار روستایی چین: امرامعاش یا فرصت؟ - یک مطالعه تجربی بر اساس داده‌های بررسی خرد در سطح ملی پرداختند و معتقدند که دولت‌های محلی باید سرمایه‌گذاری در آموزش روستایی و آموزش مهارت‌های حرفه‌ای را افزایش دهند و در دسترس بودن اعتبار روستایی را تقویت کنند تا شالوده خوبی برای فعالیت‌های خوداشتغالی در مناطق روستایی ایجاد کنند و نکاتابندی^۲ (۲۰۲۱) به بررسی توانمندسازی یا اشتغال در مناطق روستایی شمال هند پرداخته و دریافت که دولت‌ها باید فرصت‌های شغلی را برای روستاییان فراهم نمایند و از طریق آموزش از توانمندی روستاییان بالأخص زنان حمایت کند. ویراسیری و ساماراویرا^۳ (۲۰۲۱) معتقدند بهبود کیفیت سرمایه انسانی به‌واسطه آموزش مهم‌ترین اولویت سیاستی کشور سریلانکا برای ایجاد اشتغال می‌باشد. افریدی^۴ و همکاران (۲۰۱۹) دسترسی به فرصت‌های اقتصادی و شغلی را راهکار کاهش فقر و بهبود رفاه فردی و خانواده‌ها در کشورهای در حال توسعه بیان می‌کنند.

محدوده مورد مطالعه

محدوده مورد مطالعه این پژوهش، منطقه سیستان است. منطقه سیستان در محدوده زمانی پژوهش دارای پنج شهرستان زابل، زهک، هیرمند، نیمروز و هامون می‌باشد.

روش پژوهش

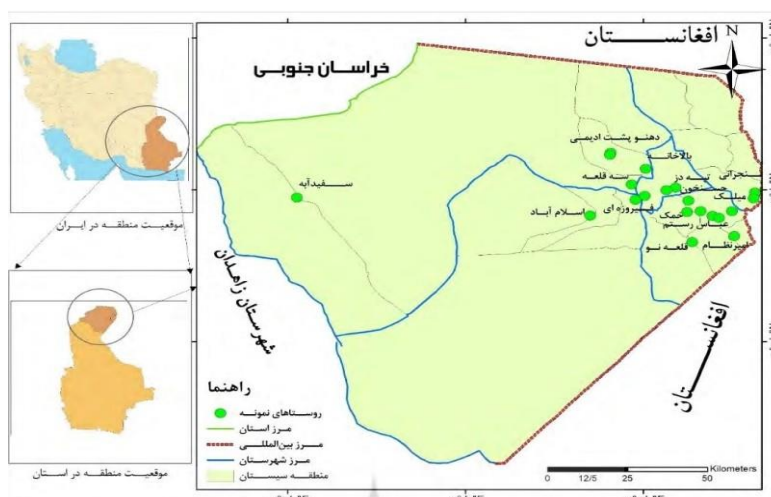
نوع تحقیق در این پژوهش کاربردی و روش بررسی در آن توصیفی - تحلیلی می‌باشد. با توجه به موضوع تحقیق تکنیک گردآوری آمار و اطلاعات مورد نیاز کتابخانه‌ای - اسنادی و میدانی می‌باشد. در شیوه کتابخانه‌ای از کتاب‌خوانی، بررسی مقالات، پایان‌نامه‌ها و تحلیل داده‌های منتشر شده توسط سالنامه‌های آماری، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۹۵-۱۳۵۵ استفاده شده است. با توجه به نو بودن موضوع مورد مطالعه، و نبود معیار و شاخص جهت مشخص نمودن روستاهای پیشرو، سعی شد در بررسی‌های گسترده کتابخانه‌ای و اسنادی، برای اولین بار روستاهای پیشرو منطقه سیستان طی چند مرحله مشخص گردید. در مرحله اول تمام ۷۹۶ روستای منطقه سیستان، نسبت اشتغال آن‌ها تعیین و با مدل گام کوتاه‌ترین فاصله تاکسونومی روستاها به سه گروه تقسیم گردیده و روستاها دارای نسبت اشتغال بالا که ۸۱ روستا بودند به‌عنوان روستاهای جامعه آماری مشخص شدند.

$$dr = d \pm 1Sd$$

1. Zhang
2. VenkataBandi
3. Weerasiri & samaraweera
4. Afridi

رابطه ۱): مدل گام کوتاه‌ترین فاصله تاکسونومی در مرحله دوم شاخص‌هایی که بتواند معرف روستاهای پیشرو در اشتغال باشد مشخص شده و جهت ارزیابی شاخص‌ها و ضریب اهمیت آن‌ها، از نظرات جامعه دانشگاهی، اداری و سازمانی استفاده گردید.

روایی صوری و محتوایی پرسشنامه تدوین شده با نظر کارشناسان خبره و دانشگاهی تأیید گردیده و با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، پایایی برای شاخص‌های روستای پیشرو ۰/۸۲۳ محاسبه شد که نشان از قابلیت اطمینان بالای پرسشنامه دارد. در مرحله سوم ۸۱ روستای دارای نسبت اشتغال بالا که در مرحله اول مشخص شده بودند مورد ارزیابی و امتیازدهی کارشناسان ادارات مرتبط با اشتغال روستایی مورد تحلیل قرار گرفته و پس از جمع‌بندی میانگین امتیازات داده شده به روستاها، با استفاده از مدل گام کوتاه‌ترین فاصله تاکسونومی، این روستاها به سه گروه تقسیم شدند. شایان ذکر است که ۲۶ روستا دارای بالاترین سطح امتیاز شده، که به‌عنوان روستاهای پیشرو در منطقه سیستم مشخص شدند (بندانی و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۳). با توجه به جدید بودن موضوع بالأخص روستاهای پیشرو، ابتدا نیاز بود نحوه مشخص شدن روستاهای پیشرو بیان شود و در ادامه توانمندی‌های این روستاها تبیین شود. جامعه آماری این تحقیق ۲۶ روستای پیشروی منطقه سیستم می‌باشد (شکل ۱). در شیوه میدانی نیز جمع‌آوری داده‌ها با تکیه بر روش‌های حضور در منطقه، مشخص نمودن تمام شغل‌ها در روستاهای نمونه توسط محقق با پیمایش و مشاهده و مصاحبه با دهیاران و خبرگان محلی صورت گرفته است. شاخص‌های مورد بررسی در این مقاله، تحلیل توانمندی‌های طبیعی، انسانی و مهم‌تر از همه، معرفی توان‌های شغلی روستاهای پیشروی منطقه سیستم را شامل می‌گردد. شایان ذکر است توان‌های شغلی انتخاب شده که در روستاهای مذکور نقش آفرینی و توسط خود روستاییان ایجاد و مدیریت می‌شود به همین دلیل از ذکر شغل‌های مانند کارمندی، دولتی و غیره در این تحقیق استفاده نشده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای آماری SPSS و Excel استفاده و برای دریافت تحلیلی دقیق‌تر، از توانمندی‌ها موجود روستاهای مورد مطالعه از ارائه جدول استفاده شده است

شکل ۱. نقشه روستاهای پیشرو در اشتغال در منطقه سیستم

یافته‌ها

تحلیل نحوه استقرار روستاها نشان می‌دهد که تمام نقاط روستایی منطقه سیستم در موقعیت دشتی واقع شده‌اند. منطقه سیستم دارای اقلیم بیابانی گرم و فراخشک می‌باشد. بر اساس آمار ۳۰ ساله هواشناسی زابل (۲۰۱۸ - ۱۹۹۰)، در این منطقه به‌طور متوسط سالیانه بیش از ۳۰۰ روز خشکی وجود دارد. اقلیم آن به روش گوسن، بیابانی و به روش کوپن، خشک

و بسیار گرم با تابستان خشک می‌باشد. از خصوصیات مهم اقلیمی این منطقه می‌توان به وزش بادهای شدید ۱۲۰ روزه سیستان، میانگین تعداد روزهای آفتابی سالیانه بیش از ۲۶۰ روز تابش آفتاب، دامنه تغییرات زیاد دما در شبانه‌روز، بارندگی متوسط سالیانه ۶۴ میلی‌متر با پراکندگی نامناسب، بالا بودن دما و تعداد ساعات آفتابی را نام برد (ایستگاه سینوپتیک زابل، ۱۴۰۲). اقلیم منطقه بر اساس دو پارامتر بارندگی و دما در اقلیم نمای آمبروزه و منحنی آمبروترمیک به صورت گرم و خشک می‌باشد. منحنی آمبروترمیک نموداری است که تغییرات دما و بارندگی را در یک محور مختصات برای هر یک از ماه‌های سال نشان می‌دهد و با توجه به آن می‌توان دوره‌های خشک و مرطوب را در طول سال تعیین نمود. دوره مرطوب منطقه مورد مطالعه از آذرماه شروع شده و تا فروردین ادامه دارد. همچنین دوره گرما از اواخر فروردین شروع و تا آخر مهر ادامه دارد.

منابع آب‌های سطحی منطقه منگی به رودخانه هیرمند است و این رودخانه شاه‌رگ حیاتی دریاچه هامون و چاه نیمه‌ها می‌باشد، خشک‌سالی‌های سیستان ناشی از کم‌آبی خشکی رود هیرمند می‌باشد، در گذشته بارها حیات اجتماعی و اقتصادی منطقه را به خطر انداخته است. تاریخ سیستان مکرراً از این وقایع یاد می‌کند که خشک‌سالی ۱۳۴۹ و خشک‌سالی طولانی مدت و بی‌سابقه خیر (۸۴-۱۳۷۷)، از جمله آن‌ها محسوب می‌گردند. شایان ذکر است خشک‌سالی بیشترین اثر را بر کشاورزی روستاهای منطقه می‌گذارد به‌واقع سال‌های پربابی، افزایش سطح زیر کشت بهبود وضعیت کشاورزان منطقه را در پی داشته و سال‌های کم‌آبی کاهش سطح زیر کشت و محصول را به دنبال دارد.

جدول ۱. آمار میزان تولید محصولات زراعی و باغی منطقه سیستان در سال زراعی ۹۹-۹۸

نام منطقه	میزان تولیدات زراعی (تن)		میزان تولید باغی (تن)		جمع
	آبی	دیم	جمع	دیم	
زابل	۴۰۳۸۹	۰	۴۰۳۸۹	۲۵۲۲	۴۲۹۱۱
زهک	۱۶۲۷۳۶	۰	۱۶۲۷۳۶	۱۳۱۷۰	۱۷۵۹۰۶
هیرمند	۲۸۱۷۶۸	۰	۲۸۱۷۶۸	۶۰۳۷	۲۸۷۸۰۵
هامون	۱۰۶۰۶۰	۰	۱۰۶۰۶۰	۷۹۳۹	۱۱۳۹۹۹
نیمروز	۱۰۴۴۸۲	۰	۱۰۴۴۸۲	۲۱۴۷	۱۰۶۶۲۹
سیستان	۶۹۵۴۳۵	۰	۶۹۵۴۳۵	۳۱۸۱۵	۷۲۷۲۵۰

منبع: جهاد کشاورزی استان سیستان و بلوچستان، ۱۴۰۲

مطابق جدول ۱ میزان تولید محصولات زراعی و باغی منطقه سیستان در سال زراعی ۹۹-۱۳۹۸ بالغ بر ۷۲۷/۲۵۰ تن بوده، که شهرستان هیرمند با ۲۸۷/۸۰۵ تن بیشترین میزان تولید و شهرستان‌های زهک و هامون به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. شایان ذکر است در این دوره خشک‌سالی، حفر چاهک‌ها در سالیان اخیر در اقتصاد روستایی نقش ویژه‌ای داشته‌اند. که تحقیقات میدانی نشان می‌دهد روستاهای پیشرو در اشتغال نیز از تکنیک حفر چاهک برای کاهش ریسک منابع آبی استفاده کرده‌اند. این بخش از تحقیق با مطالعات جوان و حیدری مکرر، ۱۳۹۰ که به نقش چاهک‌ها در ایجاد بستر مناسب برای کشت انواع محصولات زراعی و باغی تأکید می‌کنند همسو می‌باشد. همچنین روستاهای پیشروی شهرستان زهک بیشترین تعداد چاهک را به خود اختصاص داده‌اند. که از دلایل آن می‌توان حاشیه رود مشترک و چاه نیمه‌ها بودن ذکر کرد. هر قدر از این منابع دورتر می‌شویم (روستاهای شهرستان نیمروز) میزان چاهک‌ها کمتر و آب آن شور می‌شود. به لحاظ جمعیت نیز روستاهای پیشرو وضعیت مناسبی داشته‌اند. در بین روستاهای مورد مطالعه، روستاهای محمداشاه کرم، سفیدآبه و امیرنظام بیشترین تعداد جمعیت روستایی را نسبت به سایر روستاها دارند. همچنین روستاهای شندل، لوتک و خمر به ترتیب کمترین جمعیت روستایی را نسبت به سایر روستاها برخوردارند. روند تغییر جمعیت روستاهای

تپه‌دز، قلعه‌نو، خمک، امیرنظام، حسن خون، خمر، اشترک، بالاخانه، فقیرلشکری، سه‌قلعه، سفیدآبه، فتح‌الله، شهرک گلخانی، خراشادی، قائم‌آباد و فیروزه‌ای مثبت بوده است. و سکونتگاه‌های فوق بر خلاف روند کلی الگوی کشور، رشد جمعیتی مثبتی را تجربه کرده‌اند. در این بین، روستاهای ژاله‌ای، کرباسک، محمدشاه کرم، میلک، سنجرانی، فقیرلشکری و اسلام‌آباد در سرشماری سال ۱۳۸۵، نسبت به سرشماری سال ۱۳۷۵ رشد جمعیتی را تجربه کرده‌اند اما در سرشماری ۱۳۹۵، نسبت به سرشماری سال ۱۳۹۰، دچار افت ناچیز جمعیتی نیز شده‌اند. به لحاظ وضعیت شاغل در بخش‌های مختلف اقتصادی، در روستاهای پیشرو در اشتغال، شغل خدمات از رواج بیشتری برخوردار بوده و با تخصیص حدوداً ۴۶/۶ درصد، رتبه اول را در بین سه جایگاه شغلی موردنظر در روستاهای مورد مطالعه دارد. پس از آن کشاورزی با تخصیص ۳۸/۲ درصد، رتبه دوم را کسب نموده است. در این بین، شغل صنعت با تخصیص ۱۵/۲ درصد، رتبه سوم را در روستاهای مورد مطالعه به دست آورد. در بخش کشاورزی، روستای اشترک حاجی نظر با ۶۷/۱۵ درصد و روستای تپه‌دز با ۶۶/۷ درصد، به ترتیب رتبه‌های اول و دوم را کسب نموده‌اند. همچنین در بخش صنعت روستاهای سه‌قلعه و کرباسک رتبه اول و دوم را به خود اختصاص داده‌اند. در بخش خدمات نیز روستای لوتک با ۷۶/۳ درصد رتبه اول و روستای خمر با ۶۵ درصد کسب کرده‌اند (جدول ۲).

جدول ۲. جدول شاغل در بخش‌های مختلف اقتصادی در روستاهای مورد مطالعه

نام روستا	کل شاغلین	کشاورزی	صنعت	خدمات	نام روستا	کل شاغلین	کشاورزی	صنعت	خدمات
قلعه‌نو	۳۰۲	۴۷	۱۵/۲	۳۷/۸	فقیرلشکری	۵۵۸	۴۳/۴	۱۷/۶	۳۹
خمک	۳۸۲	۲۹	۱۸	۵۳	شهرک گلخانی	۴۱۴	۵۰/۵	۱۲/۵	۳۷
امیرنظام	۵۴۶	۴۳/۲۲	۱۷/۵۸	۳۹/۲	سه قلعه	۳۶۳	۱۶/۸	۳۰	۵۳/۲
حسن خون	۲۶۵	۳۷	۱۸/۵	۴۴/۵	فتح‌اله	۵۶۱	۳۵	۱۴	۵۱
ملک‌حیدری	۴۳۳	۴۰/۲	۱۲/۵	۴۷/۳	خراشادی	۳۴۲	۲۵	۱۱/۴	۶۳/۶
محمدشاه کرم	۱۱۳۶	۵۱/۸	۱۴/۲	۳۴	قائم‌آباد	۲۵۶	۳۷/۹	۱۲/۱	۵۰
اشترک	۳۴۱	۶۷/۱۵	۳/۵	۲۹/۳۵	سفیدآبه	۵۲۹	۳۸	۹/۲	۵۲/۸
خمر	۲۸۵	۲۳/۸	۱۱/۲	۶۵	لوتک	۲۸۶	۱۳/۶	۱۰/۱	۷۶/۳
شندل	۲۲۳	۶۳/۲	۱۸/۸	۱۸	اسلام‌آباد	۵۳۸	۲۶/۶	۹/۷	۶۳/۷
سنجرانی	۴۵۲	۳۵	۲۲/۶	۴۲/۴	فیروزه‌ای	۳۰۳	۶۶/۳	۶	۲۷/۷
میلک	۴۶۳	۲۷/۸	۲۲	۵۰/۲	کرباسک	۳۴۷	۲۶/۲	۲۷/۴	۴۶/۴
بالاخانه	۲۵۰	۲۸/۸	۲۲	۵۰/۲	ژاله‌ای	۴۲۷	۲۱/۷	۱۵	۶۳/۳
طاغذی	۲۳۶	۳۲/۲	۲۳/۸	۴۴	تپه‌دز	۵۱۲	۶۶/۷	۷/۴	۲۵/۹

مطالعات میدانی و یافته‌های پژوهش، حاکی از آن است که در روستاهای پیشرو در اشتغال نزدیک به ۶۰ نوع فعالیت شغلی بوده که نشان از تنوع فراوان در این روستاها می‌باشد. فعالیت‌هایی همانند زراعت، که محصولات مانند گندم و جو، حبوبات مانند عدس و ماش، سبزیجات مانند سیر، پیاز، شلغم، بامیه و سبزیجات، صیفی‌جات و علوفه کشت می‌نمایند. دامداری و دام‌پروری در زندگی مردم سیستان نقش مهمی را ایفا می‌کند و در کنار کشاورزی یکی از مهم‌ترین منابع درآمد آن‌ها به شمار می‌رود. دام‌هایی که در این منطقه پرورش و نگهداری می‌شوند شامل گاو، گوسفند، بز و شتر می‌باشد. نحوه تأمین خوراک دام‌داری‌ها تماماً از طریق کشت توسط خود دامدار و خرید علوفه، کاه و سبوس از بازار صورت می‌گیرد. روستاهای شهرستان هامون بیشترین تعداد گاو و گوساله را به خود اختصاص داده و شهرستان زهک در رتبه دوم قرار دارد. همچنین شهرستان نیمروز با توجه به دور بودن از آب و نزدیک بودن به بستر مناسب مرتعی دریاچه، بیشترین تعداد گوسفند و بز با ۲۱۰ هزار رأس و با ۴۷۰۰ نفر شتر در جایگاه اول منطقه قرار دارد. با توجه به وضعیت آب منطقه، فعالیت زراعی و

باغی در قسمت جنوبی منطقه (شهرستان زهک و جنوب شهرستان هیرمند) که شرایط آبی مناسب‌تری دارند رونق بیشتری داشته‌اند و همچنین دامداری در قسمت شمالی منطقه سیستان (شهرستان نیمروز و قسمت شمالی شهرستان هیرمند) از وضعیت بهتری نسبت به دیگر مناطق برخوردار می‌باشند. از دیگر شغل‌های در روستاهای پیشرو می‌توان به صنایع دستی در این روستاها اشاره کرد. قالی‌بافی، پرده‌بافی و سوزن‌دوزی نمونه‌هایی از فعالیت می‌باشند. در جداول زیر (جدول ۳، ۴، ۵) مشاغلی که در روستاها فعال بوده به تفکیک فعالیت و فراوانی آن ذکر شده‌اند. بیشترین شاغلین بخش زراعی را روستای محمدشاه کرم و تپه‌دز به خود اختصاص داده‌اند. در زمینه قالی‌بافی روستای امیرنظام با ۳۰ دار قالی و ۵۴ بافنده به‌عنوان روستای فرش سیستان مطرح می‌باشد. روستای محمدشاه کرم، فتح‌الله و شندل در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در شغل سوزن‌دوزی مانند قالی‌بافی نقش زنان پررنگ است. در این زمینه نیز روستای امیرنظام، محمدشاه کرم، سنجرانی و میلک بیشترین سوزن‌دوز را به خود اختصاص داده‌اند. از دلایل رونق سوزن‌دوزی و قالی‌بافی در این روستاها می‌توان به حضور زنان بلوچ اشاره کرد. این زنان سوزن‌دوزی و قالی‌بافی را نسل اندر نسل از مادران خود آموخته و به فرزندان خود نیز آموزش داده‌اند. در بخش خیاطی زنانه روستای محمدشاه کرم با ۲۵ خیاط و در شغل خیاطی مردانه نیز روستای لوتک با ۲۰ خیاطی رتبه‌های اول را به خود اختصاص داده‌اند. روستای لوتک با توجه به قرار گرفتن در منطقه بلوچ‌نشین شهرستان هامون، و استفاده مردان این منطقه از لباس بلوچی و علاقه‌مندی آنان به دوختن تا خرید آماده‌شده این لباس، تعداد زیاد خیاطی مردانه در این روستا توجیه اقتصادی دارد. یکی از فعالیت‌هایی جدید که در روستاهای پیشرو در اشتغال مشاهده شد تالار پذیرایی عروسی می‌باشد. در شهرستان زابل ۱۲ تالار پذیرایی وجود دارد که روستای کرباسک با توجه به نزدیک بودن به شهر زابل و قرار گرفتن در مسیر جاده زابل به زاهدان، با دارا بودن ۴ تالار پذیرایی ۱/۳ تالارهای شهرستان زابل را به خود اختصاص داده است. در زمینه گردشگری روستایی، روستای قلعه‌نو با توجه به معماری خاص آن به ماسوله شرق معروف بوده، در منطقه سیستان جایگاه اول را به خود اختصاص داده است. این روستا ضمن قرارگیری در کنار آثار باستانی دهانه غلامان و نزدیکی به چاه نیمه‌ها، دارای ارگ تاریخی و معماری خشتی و گلی می‌باشد. این امر باعث شده، با ۴ خانه بومگردی رتبه اول روستاهای پیشرو را به خود اختصاص بدهد. و روستاهای ملک‌حیدری و کرباسک در رتبه‌های بعدی قرار بگیرند (جدول ۳).

جدول ۳. فراوانی و تنوع مشاغل مختلف اقتصادی در روستاهای پیشرو در اشتغال منطقه سیستان

نام روستا	زراعت	دامداری	مرغداری	گلخانه و باغ	استخر ماهی	قالی‌بافی	سوزن‌دوزی	خیاطی زنانه	خیاطی مردانه	خرازی	آرایشگاه زنانه	آرایشگاه مردانه	تالار عروسی	بومگردی	پوشاک	ناواری صنعتی	ناواری محلی	کلوچه‌پزی سنتی	ساندویچی
قلعه‌نو	۱۴۲	۵	۱	۱۰	۲	۱۲	۸	۱	-	-	۱	-	۴	-	-	۱	-	-	-
خمک	۱۱۱	۹	۵	۳	-	۹	۱۴	۱۱	۱	-	۳	۴	-	-	۴	۱	-	۱	۱
امیرنظام	۲۳۶	۴	۲	۴	۱۱	۵۴	۷۰	۸	۳	-	۳	۵	-	-	۱	۱	۱	-	-
حسن خون	۹۸	۱۲	۴	۲	۱	۳	۱۱	۵	۱	-	۵	۲	-	-	۱	۱	۲	۲	۱
ملک‌حیدری	۱۷۴	۶	۲	۶	۲	۱۸	۲۴	۶	۱	-	۳	۳	-	۱	۱	۲	۲	۱	-
محمدشاه کرم	۵۸۹	۱۶	۲	۲	-	۴۶	۷۰	۲۵	۳	۱	۱۰	۳	-	-	۳	۴	۲	۳	۲
اشترک	۲۲۹	۹	۲	۲	-	۹	۲۰	۷	-	-	۳	۱	-	-	-	۱	۳	-	-
خمر	۶۸	۴	۳	-	-	۶	۱۲	۱	۳	۱	۱	۲	-	-	-	۳	۲	۱	۲
شندل	۱۴۱	۶	۱	۲	-	۳۴	۲۳	۶	۷	۱	۲	۱	-	-	-	۱	۱	۱	-
سنجرانی	۱۵۸	۶	۱	-	-	۱۶	۶۰	۵	۱	۱	۱	۲	-	-	-	۱	۱	-	-
میلک	۱۲۹	۱۱	۱	۱	-	۹	۵۴	۱۵	۲	۲	۲	۲	-	-	-	۲	۲	۱	۱
بالاخانه	۷۲	۷	۱	۲	-	۸	۱۳	۳	-	-	۳	۱	-	-	-	-	۲	-	-

طاغذی	۷۶	۸	۱	۵	۳	۱۲	۱۵	۳	-	-	۴	۱	-	۱	۱	-	۱
فقیرلشکری	۲۴۲	۱۰	۲	-	-	۱۱	۱۹	۳	۱	-	۴	۱	-	۱	۱	-	-
گلخانی	۲۰۹	۲۲	۳	۴	-	۳۳	۳۱	۱۷	۳	-	۸	۲	-	۲	۲	-	-
سه قلعه	۶۱	۱۰	۱	۱	-	۲۱	۱۴	۳	-	۲	۵	۲	-	-	-	-	-
فتح‌اله	۱۹۶	۳۰	۱	۶	۴	۳۶	۲۶	۴	-	-	۳	۳	-	۲	۳	-	-
خراشادی	۸۶	۲۱	۳	۱	-	۵	۱۲	۴	-	-	۵	-	-	۱	۱	۱	۱
قائم‌آباد	۹۷	۴	۲	-	-	۶	۱۶	۱	-	-	۱	-	-	۱	۱	۱	-
سفیدآبه	۲۰۱	۱۱	۲	-	-	۲۳	۱۷	۳	۴	۵	۳	۲	-	-	۳	-	۱
لوتک	۳۹	۹	۶	-	۱	۱۵	۲۱	۱۱	۲۰	۱	۱۰	۷	-	-	۲	۲	۱
اسلام‌آباد	۱۴۳	۸	۱	-	-	۱۴	۲۶	۲۰	۶	۷	۴	۳	-	-	۱۱	۲	۱
فیروزه‌ای	۲۰۱	۱۴	۴	-	-	۱۳	۲۶	۸	۱	-	۳	۱	-	-	۱	۱	-
کرباسک	۹۱	۷	۱۲	۳	۳	۳	۱۶	۴	-	-	۴	۱	-	-	۲	۲	-
زاله‌ای	۹۳	۲	۲	-	-	۱۲	۲۴	۳	-	-	۲	-	-	-	۱	۱	-
تپه‌دز	۳۴۲	۱۹	۲	۲۰	-	۲۴	۶۱	۵	۱	-	۳	-	-	۱	۱	-	-

مأخذ: نویسندگان، ۱۴۰۳.

در بررسی‌های صورت گرفته مشخص شد، شغل‌هایی که قبلاً در روستاها وجود نداشته‌اند نیز اکنون با تغییرات زمانی در روستاها نقش‌آفرینی می‌کنند، عطاری، کافی‌نت، پست‌بانک، خشک‌شویی، تعمیرات لوازم‌خانگی، ابزارآلات ساختمانی، تعویض روغنی و آپاراتی، قهوه‌خانه، و غیره نمونه‌ای از این فعالیت‌ها می‌باشند. که این مورد می‌توان زمینه‌ای جهت تحقیقات گسترده اجتماعی - اقتصادی، جامعه‌شناسی و جغرافیایی را در پی داشته باشد. زیرا می‌تواند راهنمایی جهت سوق دادن روستاییان به این‌گونه فعالیت‌ها باشد. روستای لوتک با داشتن ۲۸ سوپرمارکت رتبه اول این فعالیت را به خود اختصاص داده است (جدول ۴)، دلیل آن را می‌توان در مسیر جاده زابل به زاهدان به‌عنوان یک توانمندی جغرافیایی در نظر گرفت. این مورد را می‌توان

جدول ۴. فراوانی و تنوع مشاغل مختلف اقتصادی در روستاهای پیشرو در اشتغال منطقه سیستان

نام روستا	سوپرمارکت	قصایب،	عطاری	پست‌بانک	دفتر مخابرات	کافی‌نت	شغل اینترنتی	خشک‌شویی	کارواش	تعمیر لوازم‌خانگی	ابزار ساختمانی	بلوک‌زنی و بتن	تعویض روغنی	آپاراتی	تعمیرگاه ماشین	تعمیرگاه موتور	لوازم‌فروشی ماشین	پمپ‌بنزین	قالی شویی	آشپزخانه	
قلعه‌نو	۵	-	-	-	۱	-	۶	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
خمک	۱۵	۳	۱	۱	۱	۱	۸	۴	۳	-	۶	۱	۴	۱	۱	۱	-	-	۱	۱	۱
امیرنظام	۲۰	۱	-	۱	۱	-	۳	۲	۱	۱	۱	۳	-	-	۲	-	-	-	-	-	-
حسن خون	۶	۳	-	۱	۱	-	۵	-	۱	-	۱	۱	-	-	-	-	-	-	۳	۱	۱
ملک حیدری	۸	۱	-	۱	۱	۱	۷	-	-	-	۱	۱	-	-	-	-	-	-	-	۱	۱
محمدشاه کرم	۳۰	-	۳	۱	۱	۳	۹	۱	۷	-	۴	۲	۳	۴	۱	۱	-	-	۲	۲	۱
اشترک	۸	۲	-	-	-	-	۱	-	۳	-	۱	۲	۱	۱	۱	۱	-	-	-	-	-
خمر	۵	۱	۱	-	-	۱	۴	۳	۳	۱	۲	۱	۲	۲	۱۹	۶	۳	-	-	-	-
شندل	۸	۱	-	۱	۱	-	۴	-	-	-	۱	۱	۱	۱	۱	۲	-	-	-	-	-
سنجران ی	۱۰	۱	-	۱	۱	۱	۳	-	۱	-	۲	۱	۱	-	-	-	-	-	-	-	-
میلک	۲۵	۲	۱	۱	۱	۱	۳	-	-	-	۱	۱	۲	۲	۱	۱	-	-	-	-	-
بالاخانه	۵	۱	-	-	-	-	۲	-	-	-	۱	۱	۱	۱	-	-	-	-	-	-	-

طاغذی	۴	۲	۱	-	-	-	۳	-	-	۱	-	-	-	-	۱	۲	۴
فقیرلش کر	۸	۲	-	-	-	-	۲	۱	-	-	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
گلخانه	۵	۲	-	۱	۱	۱	۴	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
سه قلعه	۶	۱	-	-	-	-	۳	-	۱	-	-	-	-	-	۲	۱	-
فتح‌اله	۱۰	۱	۱	۱	۱	۱	۶	-	۱	۱	۱	۱	۱	۱	-	-	-
خرآشاد ی	۷	۲	-	۱	۱	۱	۳	۱	۱	۱	-	-	-	-	۱	۱	-
قائم‌آباد	۵	۱	-	۱	۱	۱	۶	۱	۱	۱	-	-	-	-	۲	۱	-
سفیدآبه	۲۵	۲	۱	۱	۱	۱	۳	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۲	۴
لوتک	۲۸	۱	۱	۱	۱	۱	۸	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۳	۱
اسلام‌آباد د	۱۲	۱	۱	۱	۱	۱	۳	۱	۱	۱	-	-	-	-	۴	۳	-
فیروزه‌ها ی	۱۱	۲	۱	۱	۱	۱	۶	۱	۱	۱	-	۳	۱	۲	-	-	-
کریاس ک	۴	۱	۱	۱	۱	۱	۹	-	-	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	-
ژاله‌ای	۹	۱	-	۱	۱	-	۹	-	۱	۱	-	۲	۱	۱	-	-	-
تپه‌دز	۸	۳	-	-	-	-	۳	-	۱	-	-	-	-	-	۲	-	-

برای روستای میلک، به‌عنوان محل تردد بین ایران و افغانستان و بازارچه مرزی، روستای سفیدآبه به‌عنوان روستای بین شهرستان نهبندان و زاهدان به‌عنوان یک توان جغرافیایی مدنظر گرفت. در زمینه فعالیت‌های تعمیراتی ماشین و انواع مشاغلی که در این راستا وجود دارد، در روستاهای پیشروی منطقه سیستان نیز وجود این‌گونه مشاغل احساس می‌شود. در این زمینه روستای خمر سرآمد همه روستاهای منطقه سیستان می‌باشد. کسب رتبه اول مشاغل تعمیرگاه ماشین با ۱۹ مورد فعالیت، تعمیرگاه موتورسیکلت ۶ مورد، لوازم‌بدکی ماشین ۳ مورد، تزینیاتی خودرو ۲ مورد، لاستیک‌فروشی ماشین ۲ مورد را به خود اختصاص داده است. در این روستا می‌توان روستای خمر را به‌عنوان روستای ماشین منطقه سیستان معرفی نمود. بررسی‌ها نشان می‌دهد دو روستای سفیدآبه و لوتک دارای پمپ‌بنزین می‌باشند. برخی فعالیت‌ها مانند لبنیاتی در راستای دام‌پروری و دامداری روستاییان می‌باشد. مردم روستا همان لبنیاتی که خود تولید می‌کنند را با ایجاد مغازه‌های لبنیاتی به فروش می‌رسانند. این امر باعث ایجاد چرخه تولید، توزیع و مصرف داخل روستا شده است.

جدول ۵. فراوانی و تنوع مشاغل مختلف اقتصادی در روستاهای پیشرو در اشتغال منطقه سیستان

نام روستا	ظروف آشپزخانه	فروشگاه فرش	لبنیاتی	خوراک دام و طیور	تزینیاتی خودرو	آب تصفیه فرشی	کارگاه کابینت	قهوه‌خانه	آلومینیوم‌سازی	لاستیک‌فروشی	جوشکاری	الکتریکی	باشگاه ورزشی	کاشی و سرامیک	پرنده فروشی	میغ فروشی	مركز خدمات کشاورزی	ضایعاتی
قلعه‌نو	-	-	۱	-	-	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
خمک	۲	۱	۲	۱	-	۱	-	-	-	۱	۳	۱	-	-	۱	۴	۱	-
امیرنظام	۱	-	۲	-	-	۱	-	-	-	-	۲	-	-	-	۳	-	-	-
حسن‌خو	۱	-	۱	-	-	۱	-	-	-	-	۴	-	-	-	۱	-	-	-
ن	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ملک‌حیدر ی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۲	۱	-	-	۳	-	-	-
محمد شاه کرم	-	-	۲	۱	-	۲	-	-	-	-	۳	-	-	۱	-	۳	-	-
اشترک	-	-	۳	۱	-	۲	-	-	-	-	۴	۰.۱	-	-	۳	-	-	-
خمر	-	-	۱	-	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۴	۱	-	-	۴	-	-	۱

شندل	-	-	۱	۱	-	-	-	-	-	-	۳	-	-	-	-	-	-	-	-
سنجریانی	-	-	۲	-	-	-	-	-	-	-	۲	-	-	-	-	-	-	-	-
میلک	-	-	۱	-	-	-	-	-	-	-	۲	-	-	-	-	-	-	-	-
بالاخانه	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱	-	-	-	-	-	-	-	-
طاقذی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۳	-	-	-	-	-	-	-	-
فقیرلشک	-	-	۱	۱	-	-	-	-	-	-	۴	-	-	-	-	-	-	-	-
ری	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
شهرک	-	-	۳	-	-	-	-	-	-	-	۴	-	-	-	-	-	-	-	-
گلخانی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
سه قلعه	-	-	۲	-	-	-	-	-	-	-	۴	-	-	-	-	-	-	-	-
فتح‌اله	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۲	-	۱	۱	۱	-	-	-	-
خراشادی	-	-	۱	-	-	-	-	-	-	-	۳	-	-	۱	-	-	-	-	-
قائم‌آباد	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۳	-	-	-	-	-	-	-	-
سفیدآبه	-	-	۲	-	-	-	-	-	-	-	۲	-	-	۱	-	-	-	-	-
لوتک	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲	-	-	۳	-	-	-	-	-
اسلام‌آباد	۲	۳	۲	۱	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۳	-	-	۱	-	-	-	-	-
فیروزه‌ای	۲	-	۱	-	-	-	-	-	-	-	۳	-	-	-	-	-	-	-	-
کریاسک	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۲	-	-	-	-	-	-	-	-
زآله‌ای	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۲	-	-	-	-	-	-	-	-
تپه‌دز	-	-	۲	-	-	-	-	-	-	-	۳	-	-	-	-	-	-	-	-

بررسی‌ها نشان می‌دهد در راستای ورزش و این‌گونه مشاغل نیز روستاهای پیشرو در سیستم پیش قدم بوده و نقش آفرینی نموده‌اند (جدول ۵). روستای شهرک گلخانی دارای باشگاه ورزشی در ۳ رشته بدن‌سازی، کاراته و دفاع شخصی می‌باشد. همان‌طور که در مطالب فوق اشاره گردید روستاهای پیشرو در اشتغال منطقه سیستم به لحاظ ویژگی‌های طبیعی و قابلیت‌های محیطی در سطح بالای توانمندی شغلی، جهت افزایش و رونق شغلی و بالطبع پیشرفت و آبادانی این سکونتگاه‌ها می‌باشند. که می‌توان به‌عنوان الگوی دیگر روستاهای منطقه سیستم نیز در نظر گرفته شوند. برای دریافت تحلیل دقیق‌تر از ویژگی‌های موجود در روستاهای مورد مطالعه از جدول ارائه توان‌ها و تنگناها استفاده شده است. در این راستا با تجزیه و تحلیل و سنجش محیط روستاها، نقاط قوت و ضعف درونی شناسایی شده و همچنین با کندوکاو و عوامل تأثیرگذار محیط خارجی، فرصت‌ها و تهدیدهایی که در ارتباط با موضوع مورد مطالعه، ناحیه را تحت تأثیر قرار می‌دهد، بررسی و تحلیل شده است (جدول ۶).

جدول ۶. توان‌ها، تنگناها و فرصت‌های زمینه‌ساز رشد و پیشرفت روستاهای پیشرو در اشتغال منطقه سیستم

<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد منطقه آزاد تجاری در سطح منطقه سیستم - صدور محصولات و کالا به کشور افغانستان - احداث بازارچه‌های محلی در مجاورت جاذبه‌های گردشگری - پهنه‌بندی نمودن فعالیت‌های کشاورزی در منطقه - پهنه‌بندی نمودن فعالیت‌های دامداری و دام‌پروری در منطقه - ایجاد کارگاه‌های فرآوری محصولات در روستاهای پیشرو 	<p>فرصت‌ها</p>	<ul style="list-style-type: none"> - برخورداری از اراضی کشاورزی حاصلخیز بالأخص در شهرستان زهک و جنوب شهرستان هیرمند - وجود چاهک جهت تأمین آب فعالیت‌های زراعی و باغی - دسترسی به نهاده‌های کشاورزی (بذر، کود، سم و غیره) - وجود زمینه دامداری و دام‌پروری بالأخص پرورش شتر در منطقه، که نیاز آبی کمی دارد - داشتن مهارت‌های لازم جهت تولید محصولات صنایع دستی بالأخص توسط بافندگان سنتی منطقه که نسل اندر نسل این مهارت‌ها را کسب نموده‌اند. - دسترسی به مناطق مرزی و وجود بازارچه‌های مرزی منطقه سیستم با کشور افغانستان - آثار تاریخی و طبیعی جهت رونق گردشگری و خانه‌های بومگردی - استفاده از اینترنت و فضای مجازی جهت ایجاد شغل‌های جدید 	<p>نقاط قوت</p>
---	----------------	--	---------------------

<p>– به لحاظ اجتماعی هم فرهنگ و پیوستگی عمیق قومی ساکنین روستاها باعث بالا رفتن سطح مشارکت و اعتماد اجتماعی در بین اهالی منطقه گردیده است.</p>	
<p>– خشک‌سالی‌های مکرر در سطح منطقه و چالش تأمین آب – گرمای شدید و طوفان‌های ماسه در سطح منطقه دشواری دسترسی به اعتبارات بانکی – ضعف بنیه مالی روستاییان – بالا بودن هزینه خرید لوازم اولیه جهت فعالیت‌های تولیدی و خدماتی در منطقه – عدم شناسایی و توجه به روستاهای پیشرو در جهت رونق بیشتر این روستاها – عدم شناخت مناسب نسبت به توانمندی‌های روستاهای پیشرو جهت الگو قرار دادن این روستا برای روستاهای هم‌جوار توسط سازمان‌ها و نهادها</p>	<p>– مهاجرت نیروی کار روستایی – روی آوردن روستاییان به قاچاق کالا و سوخت – روی آوردن روستاییان به سایر مشاغل کاذب – تخلیه تدریجی روستاها – کاهش رغبت روستاییان برای فعالیت در سطح منطقه – عدم شناخت کافی مسئولان منطقه از امکانات و توانمندی‌های روستاهای پیشرو – نگاه تک‌بعدی به همه روستاها جهت پیشرفت آن‌ها بالأخص روستاهای پیشرو</p> <p>تهدیدات</p>

بحث

روستاهای منطقه سیستان دچار چالش‌های اساسی همچون خشک‌سالی، بی‌آبی، رکود اقتصادی، طوفان‌های ماسه، مهاجرت روستایی و تخلیه روستا، بیکاری و وضعیت نامساعد شغلی می‌باشند. اقتصاددانان تأمین اشتغال کامل در کنار رشد مداوم اقتصادی، تثبیت سطح قیمت‌ها و موازنه تراز پرداخت‌ها را اهداف چهارگانه اقتصادی بیان می‌کنند، اما به اتفاق اشتغال کامل را مهم‌ترین آن‌ها می‌دانند. شایان ذکر است اشتغال رکن اساسی رشد و پیشرفت است، درعین حال، موجب آسایش و رفاه جامعه نیز می‌شود. اسپینوزا معتقد است که کار، عمیق‌ترین صورت اجتماعی پایدار در حیات آدمی است، بدون آن نه تولید، نه گسترش، نه ازدیاد وسایل و لوازم زندگی هیچ‌یک قابل تصور نخواهد بود. در این راستا از راه‌های رسیدن به اشتغال، اهمیت دادن به توانایی‌ها، استعدادها و توانمندی افراد و روستاییان می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان از توانمندی‌های ویژه روستاهای پیشروی منطقه سیستان می‌باشد. روستای امیرنظام به‌عنوان روستای فرش سیستان، روستای خمر به‌عنوان روستای ماشین سیستان و روستای لوتک روستا بازار سیستان شناخته شدند. روستای قلعه‌نو به‌عنوان روستای ویژه توریسم و روستای میلک به‌عنوان روستای بازارچه و مرزی منطقه بودند. نتایج این بخش از تحقیق با مطالعات میرلطفی و همکاران (۱۳۹۵) همخوانی دارد؛ زیرا در مطالعات آن‌ها روستای میلک بیشترین شعاع اثرگذاری اقتصادی بازارچه را به خود اختصاص داده است. همچنین بیات کوهسار و همکاران (۱۳۹۵) بین بازارچه مرزی روستای میلک با ایجاد امنیت، ایجاد اشتغال رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. و روستای قلعه‌نو پتانسیل‌های لازم جهت توسعه گردشگری در منطقه سیستان را دارد. همچنین نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های جوان و حیدری‌مکرر (۱۳۹۰)، میرلطفی و کمان‌باز (۱۳۹۶)، شیخی (۱۴۰۲)، قربانی و همکاران (۱۳۹۸)، همسو است. یافته‌های میدانی نشان از تنوع فعالیت‌های شغلی در روستاهای پیشرو و وجود فعالیت‌هایی که قبلاً در روستاها وجود نداشته می‌باشد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی توانمندی‌های روستاهای پیشرو در اشتغال روستاهای منطقه سیستان انجام شد. جمع‌بندی یافته‌ها نشانگر توانمندی‌های این روستاها بوده و این ویژگی‌ها و توانمندی‌ها می‌تواند راهگشای رشد و پیشرفت سایر روستاهای منطقه باشد در این راستا پیشنهادها زیر مطرح می‌شود:

- روستاهای پیشرو می‌توانند الگوی روستاهای دیگر منطقه سیستان قرار گرفته تا بتوانن مسیر پیشرفت را طی نمایند.
- ادارات مرتبط با اشتغال می‌توانند بر روی عوامل موفقیت روستاهای پیشرو تأکید نمایند تا این روستاها، مسیر پیشرفت خود را سریع‌تر طی نمایند.

- همسو نمودن ادارات و سازمان‌ها با توانمندی روستاها جهت آموزش، ترویج و ایجاد فعالیت‌های شغلی در روستا
- پهنه‌بندی شغلی روستاهای منطقه سیستان و هدفمند نمودن تسهیلات بانکی. بدین صورت که هر وامی به هر روستا یا پهنه داده نشود بلکه بعد از مشخص نمودن توان‌های شغلی آن ناحیه، تسهیلات در راستای همان شغل‌های تعریف‌شده داده شود. با این روند در آینده باعث ایجاد پهنه‌های تخصصی شغلی در منطقه سیستان خواهیم بود.

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

[doi: 10.22034/IAS.2021.261317.1463/](https://doi.org/10.22034/IAS.2021.261317.1463/)

منابع

- اکبرپور، محمد. (۱۳۹۵). نقش و عملکرد توانمندسازی روستاییان در کارآفرینی مناطق روستایی (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان هشتروند). *جغرافیا و پایداری محیط*، ۱۶(۱)، ۶۶ - ۵۱.
- اعظمی، موسی و خیاطی، مهدی. (۱۳۹۳). تحلیل توانمندی اقتصادی روستاییان و تعیین‌کننده‌های آن (مطالعه موردی: شالیکاران شهرستان رشت). *مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی*، ۳(۵)، ۵۵ - ۴۳. <https://doi.org/10.22067/jrnp.v3i5.23337>
- بندانی، میثم، قنبری، سیروس و بذرافشان، جواد. (۱۴۰۲). بازساخت شاخص‌های روستاهای پیشرو در اشتغال‌زایی (مطالعه موردی: روستاهای منطقه سیستان). *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۱۲(۳)، ۳۴ - ۱۷. <http://dori.net/dor/20.1001.1.23222131.1402.0.50.3.9>
- بیات‌کوهسار، فاطمه، محمدی، رضا و گزمه، علیرضا. (۱۳۹۵). بررسی نقش بازارچه‌های مرزی در امنیت، اشتغال و توسعه مناطق مرزی (مطالعه موردی: بازارچه مرزی میلک زابل). *پژوهش‌نامه مطالعات مرزی*، ۴(۳)، ۱۰۱ - ۷۹.
- ایستگاه هواشناسی (سینوپتیک) زابل. (۱۴۰۲). گزارش‌های هواشناسی سالانه اداره کل هواشناسی استان سیستان و بلوچستان.
- تقدیسی، احمد، جمینی، داود، جمشیدی، علیرضا، آریان پور، آزاد. (۱۳۹۲). تحلیل فضایی و سطح‌بندی نواحی روستایی منطقه اورامانات بر اساس شاخص‌های اشتغال. *برنامه‌ریزی فضایی*، ۳(۲)، ۱۸۰ - ۱۵۷. <https://dori.net/dor/20.1001.1.22287485.1392.3.2.11.0>
- جهاد کشاورزی استان سیستان و بلوچستان. (۱۴۰۲). اطلاعات جامع کشاورزی سیستان و بلوچستان.

- جوان، جعفر و حیدری مکرر، حمید. (۱۳۹۰). نقش چاهک‌ها در متنوع سازی اقتصاد روستایی (مطالعه موردی: شهرستان زهک در استان سیستان و بلوچستان. *پژوهش‌های جغرافیایی/ انسانی*، ۴۳(۲)، ۴۹-۶۶.
- سواری، مسلم، اسدی، زینب و حسن پور، کبری. (۱۳۹۹). تدوین راهبردهای توسعه اشتغال پایدار در مناطق روستایی شهرستان دامغان. *راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی*، ۷(۱۳)، ۴۲-۵۳. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.25383426.1399.7.13.5.1>
- شیخی، داود. (۱۴۰۲). تأثیر گردشگری بر اقتصاد روستاهای بین‌راهی (مورد مطالعه: روستای گوراب و شهر زنگنه شهرستان ملایر). *مجله پژوهش‌های روستایی*، ۱۴(۲)، ۳۶۱-۳۴۶. <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2023.92922>
- عاقلی، لطفعلی. (۱۴۰۰). تحلیلی بر روند اشتغال در مناطق روستایی در ایران. *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۲(۱)، ۱۰۲-۸۱. <https://doi.org/10.22124/hgscj.2021.19030.1074>
- قربانی، مهدی، حاج‌علیزاده، احمد و حیدروند، مسعود. (۱۳۹۸). تأثیر ابعاد توانمندسازی و نقش میانجیگری خودکارآمدی بر تمایل به راه‌اندازی کسب‌وکار پایدار روستایی. *مجله پژوهش‌های روستایی*، ۱۰(۳)، ۴۵۱-۴۳۸. <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2019.278686.1349>
- محمودی چناری، حبیب، رحیمی پور شیخانی نژاد، محمدعلی، مؤمنی طارمسری، فاطمه، نصیری، فاطمه، جنسی، زهرا. (۱۳۹۹). تحلیل اهمیت - عملکرد شاخص‌های اشتغال پایدار روستایی مبتنی بر محیط طبیعی نمونه موردی: ناحیه روستایی شرق گیلان. *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۱(۳)، ۱۴۵-۱۱۹. <https://doi.org/10.22124/gscj.2021.18900.1069>
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان زابل. تهران.
- میرلطفی، محمودرضا، بندانی، میثم، علوی‌زاده، سیدامیرمحمد و جهانبخت، حسنعلی. (۱۳۹۵). تحلیل شعاع اثرگذاری اقتصادی بازارچه مرزی میلک بر روستاهای ناحیه سیستان. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۵(۳)، ۱۰۱-۸۵. <https://doi.org/10.18869/acadpub.ser5.17.85>
- میرلطفی، محمودرضا و کمان‌باز، معصومه. (۱۳۹۶). تحلیل رابطه بازارهای جاده‌ای با پایداری اقتصادی - اجتماعی روستاهای منطقه سیستان. *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۱۷(۴۶)، ۲۱-۱. <https://doi.org/20.1001.1.22287736.1396.17.46.10.0>

References

- Aazami, M., & Khayyati, M. (2014). Analysis of Rural Economic Empowerment and its Determinants (Case Study: Rice Producers in Rasht County). *Journal of Research and Rural Planning*, 3(5), 43-55. <https://doi.org/10.22067/jrrp.v3i5.23337> [In Persian]
- Afridi, F., Mukhopadhyay, A., & Sahoo, S. (2016). Female labor force participation and child education in India: evidence from the National Rural Employment Guarantee scheme. *IZA Journal of Labor and Development*, 5(1), 1- 27. <http://dx.doi.org/10.1186/s40175-016-0053-y>
- Agheli, L.A. (2021). An analysis of employment trends in rural areas in Iran. *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 2(1), 81-102. <https://doi.org/10.22124/hgscj.2021.19030.1074> [In Persian]
- Agricultural Jihad of Sistan and Baluchistan province. (2023). comprehensive agricultural information of Sistan and Baluchistan. [In Persian]
- Akbarpour, M. (2015). The Role and Function of Entrepreneurship Empowerment of Villagers in Rural Areas (Case Study: Central Part of Hashtroud). *Geography and Sustainability of Environment*, 6(1), 51-66. [In Persian]
- Bandani, M., ghanbari, S., Bazrafshan, J. (2023). Recognizing the indicators of the leading villages in employment generation Case study: villages of Sistan region. *Space Economy & Rural Development*, 12(3), 17 -34. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.23222131.1402.0.50.3.9>. [In Persian]
- Bayat kohsar, F., mohammadi, R., gazmeh, A. (2016). The Role of border markets in security, employment and development of border areas (Case Study: Milk Zabul border markets). *Journal of Border Studies*, 4(3), 1- 24. [In Persian]
- Ghorbani, M., Hajalizadeh, A., & Heydarvand, M. (2019). [An Evaluation of the Impacts of Empowerment and the Moderating Role of Self-Efficacy on the Desire to Establish

- Sustainable Rural Businesses (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 10(3), 438-451, <http://dx.doi.org/10.22059/jnr.2019.278686.1349> [In Persian]
- Javan, J., & Heidary Mokarar, H. (2011). The Role of Low-Depth Wells in Diversification of Rural Economy (Case Study: Zahak Township in Sistan & Baluchestan Province). *Human Geography Research Quarterly*, 43(2), 49- 66. [In Persian]
- Mahmoodi chenari, H., Rahimipour Sheikhan, M.A., Momeni Taramsari, F., Nasiri, F., Jensi, Z. (2021). Analysis The Significance - Performance Indicators of sustainable rural employment based on natural environment (Case study: Rural areas of East Gilan). *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 1(3), 119 – 145. <https://doi.org/10.22124/gscsj.2021.18900.1069> [In Persian]
- Meteorological (synoptic) station of Zabol. (2023). Annual meteorological reports of the General Directorate of Meteorology of Sistan and Baluchistan province. [In Persian]
- Mirlotfi, M.R., Bandani, M., Alavizade, S.A.M., & Jahantigh, H. (2016). Analysis of the radius of the economic effect of the border market of Milk on the villages of Sistan district. *Space Economy and Rural Development*, 5(3), 85–101. <https://doi.org/10.18869/acadpub.serd.5.17.85> [In Persian]
- Mirlotfi, M.R., & Kamanbaz, M. (2017). Relationship analysis of road markets with socio-economic stability of villages in Sistan region. *Journal of Applied researches in Geographical Sciences*, 17(46), 1 – 21. <https://doi.org/20.1001.1.22287736.1396.17.46.10.0> [In Persian]
- Savari, M., Asadi, Z., Hassanpour, K. (2020). Development of Sustainable Employment Development Strategies in Rural Areas of Delfan County. *Journal of Entrepreneurial Strategies in Agriculture*, 7(13), 42- 53. <https://doi.org/10.52547/jea.7.13.42> [In Persian]
- Sheikhi, D. (2023). The Impact of Tourism on the Economy of Roadside Villages (Case Study: Gorab Village and Zanganeh City, Malayer Township). *Journal of Rural Research*, 14(2), 346- 361. <http://dx.doi.org/10.22059/jnr.2023.92922> [In Persian]
- Statistics Center of Iran. (2015). general population and housing census of Zabol city, Tehran. [In Persian]
- Taghdisi, A., Jomaini, D., Jamsidi, A., & Aryanpoor, A. (2013). Spatial Analysis and Classification Avrmanat Rural Area of Employment Indexes. *Spatial Planning*, 3(2), 157 – 180. <https://doi.org/20.1001.1.22287485.1392.3.2.11.0> [In Persian]
- VenkataBandi, T. (2021). Empowerment or employment? Uncovering the paradoxes of social entrepreneurship for women via Husk Power Systems in rural North India. *Energy Research & Social Science*, 79(1). <https://doi.org/10.1016/j.erss.2021.102153>
- Weerasiri, A. R. P., and samaraweera, G. R. S. R. C. (2021). Factors influencing youth unemployment in sriLanka. *Asian Journal of Management Studies*, 1(1), 49- 72. <http://dx.doi.org/10.4038/ajms.v1i1.27>
- Zhang, T., Mengna, Z., & Linxiu, Z. (2021). Self-employment of Chinese rural labor force: Subsistence or opportunity? An empirical study based on nationally representative micro-survey data. *Journal of Asian Economics*, 77(1). <https://doi.org/10.1016/j.asieco.2021.101397>